

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Alia concio.

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

Ein Wolgefalln Gott an uns hat /
Nun ist groß Fried ohn Unterlaß /
All Fehd hat nun ein Ende.

Hæc laudatio jucunda & decora est, Pl.
147. v. 5. Qui itaque in ea oblectationem

quæret hic in militante Ecclesia: ille in gradu excellentiori Gloria suum resonabit in triumphante, in seculum.

Fiat id per Christum, Dominum & Servatorem nostrum, Amen!

Alia Concio.

In quâ aliera pars Evangelii festivalis pertractatur.

EXORDIUM.

Iussit Deus juxta alium ornatum summi Pontificis, pectorale confici, quod summo Sacerdoti in humerali portandum, super pectus suum, in quo erat URIM & THUMIM, doctrina & veritas, Exod. 28. v. 15. & seqq.

Mysticam hoc habet significationem.

Nos omnes Sacerdotes sumus coram Deo, tales nos Christus sanguine suo initiavit, Apoc. 1. v. 6. iccirco nobis spirituale humerale gerendum, quod non Purpura Imperatoris, nec Pontificale Pontificis, sed vestimentum salutis, Esa. 61. v. 10. quo in baptismo induti sumus, Gal. 3. v. 28. Nempe innocentia & justitia Domini nostri Jesu Christi, qua consistere possumus, ne obmutescamus, quando Rex intrabit, ad videndum discumbentes, Math. 22. v. 11. 12.

Quemadmodum igitur summus Sacerdos in humerali gerebat Urim & Thumim, quæ distinctæ gemmæ erant, clarissimum jubar de se edentes, quando Dominus consulebatur, ut hinc responsio colligenda esset, sicut nonnulli sentiunt, quamvis alii aliter opinentur, adeoque incertum sit, quid fuerit.

Sic nos decebit, Urim & Thumim, doctrinam & veritatem semper in corde no-

bisicum portare, ut rectè credamus, & piè vivamus, quæ summatotius rei est, Eccl. 12. v. 13. & præcipuè consistit in notitiâ nostri, & Domini nostri Jesu Christi.

Quod *noticiam nostri* attinet, ea tam necessaria est, quàm quæ maximè. Multum admiratione intuentur summitatem montium, declivitatem rupium, accessum & recessum maris, latam cœli circumferentiam, multitudinem stellarum,

In sese verò tentat descendere nemo. Ut Poëta canit. In propria domo sumus alienigenæ, in aliena curiosi, 1. Tim. 5. v. 13, 2. Thess. 3. v. 11.

Genuini Christiani non susq; deq; habeant hoc, sed seipos probent, 2. Cor. 13. v. 5. *Hoc quidem difficile, sed beatum est*, ait Augustinus. Quod si nosmetipos dijudicarem, non utique dijudicarem, 1. Cor. 11. v. 31.

Sed non sufficit hoc: ulterius potius procedendum est, & opera navanda, ut Patrem cœlestem, & Filium ejus Jesum Christum, quomodo in verbo suo se manifestavit, rectè agnoscamus, agnitumq; colamus, in quo vita æterna consistit, Joh. 17. v. 3.

Postquam itaque in præcedente Con-

cione

cione *Ανθρωπολογίαν*, five *notitiam noftri* confideravimus: jam ad alteram Evangelii partem tranfibimus, contemplaturi, *Χριστολογίαν* five *notitiam Domini noftri Jefu Chrifti*.

J. J.

Exegefis.

Sapientiffimus Regum Salomo, cujus fimilis nunquam fuit, neq; erit, 1. Reg. 3. v. 13. ænigma confiderabile nobis omnibus proponit, quando ait: Quis conftituit omnes terminos terræ? quod nomen eft ejus, & quod nomen filii ejus, fi nofti? Prov. 30. v. 4.

Triplex hinc quæftio occurrit, 1. enim quærit: *quis conftituit omnes terminos terræ?* Hoc nemo alius fecit, quàm magnus ille Jehova Elohim, qui cælum & terram non modò creavit: fed & cum in principio aqua & terra in chaos permixta erant, dividit, & cuique terminum fuum conftituit, Gen. 1. v. 9. ipfe definiit regiones, & terminos habitationi hominum, Act. 17. v. 27.

2. Quærit: *Mahfchemo, quodnam eft nomen ejus?* Ethnici Deos fuos variis nominibus indigarunt: fed nomen veri, vivi & æterni Dei ipsis ignotum fuit, unde Paulus, Rom. 1. v. 21.

3. Quærit: *quod nomen filii ejus?* Judæi mirabiles hinc gloffas confingunt, fed verba clara funt: Quis conftituit omnes terminos terræ? & quod nomen filii ejus? Ex quo irrefragabiliter confequitur, quòd magnus ille Jehova, qui omnes terræ terminos conftituit, etiam filium habeat, quem ab æterno ex æfentia fua genuit juxta illud Davidis, Pfal. 2. v. 7.

Hoc myfterium ratione noftrâ nullatenus comprehendi potest; *Licet fcire, quod natus, non licet difputare, quomodo natus,* ait Ambrofius. *Novit quem genuit pater, novit, qui genitus eft filius,* juxta Nazianzenum, & fic manet magnum pietatis Myfterium, 1. Tim. 3. v. 25.

Si Evangelium noftrum infpicimus, & notitiam Chrifti ex eo difcere cupimus, hinc filius, magni illius Dei, qui orbis terminos conftituit, nobis proponitur:

1. *Tanquam frater & confanguineus nofter fuavisiffimus,* fic enim Angelus: Nolite timere: Ecce enim, evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus eft vobis hodie Salvator, qui eft Chriftus Dominus, in civitate David. Quod coincidit cum illo Johannis: Verbum caro factum eft, & habitavit in nobis. Et vidimus gloriam ejus, gloriam quafi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Joh. 1. v. 14.

Habemus itaque talem Salvatorem, qui carnem & fanguinem noftrum induit, nobisq; fratribus fuïs in omnibus fimilis factus eft, excepto peccato, Hebr. 2. v. 17. Hoc demonftrant

1. *Humana nomina,* quæ ipfi in facris paffim assignantur. Vocatur enim homo, 1. Tim. 2. v. 5. Filius hominis, Joh. 6. v. 53. Dan. 7. v. 13. Semen mulieris, Gen. 3. v. 15. Semen Abrahæ, Hebr. 2. v. 16. Filius & fructus ventris Davidis, 2. Sam. 7. v. 12. Pſalm. 89. v. 36. Matth. 1. v. 1. & cap. 22. v. 42. Fructus lumborum ejus, Act. 2. v. 30. Filius Mariæ, Luc. 1. v. 31.

2. *Humana principia.* Præditus enim eft animâ rationali, Matth. 26. v. 38. quam dedit redemptionem pro multis, Matth. 20. v. 28. & Patri commendavit, Luc. 23. v. 46.

v. 46. Habet veram humanam vitam, quam potest ponere & sumere pro lubitu, Joh. 10. v. 17. Habet verum humanum corpus, Luc. 22. v. 19. & quæ ei adpertinent, nempe carnem, Joh. 7. v. 54. Sanguinem, Matth. 26. v. 28. Ossâ, Luc. 24. v. 39. caput, Matth. 8. v. 9. faciem, Matth. 17. v. 2. Os, Matth. 5. v. 2. Linguam, Esa. 55. v. 9. Oculos, Luc. 6. v. 20. Aures, Psal. 40. v. 7. Manus, 1. Joh. 10. v. 28. Pedes, Marc. 5. v. 22. & sic ulterius.

3. *Humana attributa.* Quod enim corpus attinet, ei assignatur ætas, Luc. 2. v. 52. Fames, Matth. 4. v. 2. Sitis, Joh. 19. v. 28. Lærymæ, Luc. 19. v. 41. Sudor & quidem sanguineus, Luc. 22. v. 24. Dolor, Hebr. 5. v. 8. & tandem mors. Matth. 27. v. 50.

Animam verò quod attinet, de illâ intelligendum est, quod Esaias de Filio virginis ait: Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum, Esa. 7. v. 15. ideoque ipsi adscribitur intelligentia, Luc. 2. v. 47. voluntas, Joh. 5. v. 30. Desiderium, Luc. 25. v. 15. Caritas, Joh. 13. v. 34. Gaudium, Matth. 11. v. 25. Tristitia, Matth. 26. v. 28. Ira, Marc. 3. v. 5. infremere, Joh. 11. v. 33. & si quæ alia.

4. *Humana opera,* edit enim, Luc. 24. v. 43. & bibit, Joh. 4. v. 7. Laboravit, patri putativo in fabricando adjutor, unde faber Marc. 6. v. 3. appellatur. Ambulavit de loco in locum, Matt. 4. v. 12. Natus est, ut alius homo, Matth. 2. v. 2. Luc. 2. v. 7. Ut alius homo crevit, Luc. 2. v. 53. Ut alius homo defatigatus, Joh. 4. v. 6. ut alius homo passus, crucifixus, & mortuus. Matth. 27. v. 50. & seqq. Hinc Hebr. 2. v. 17. 18. Quemadmodum pueri communicaverunt, &c. Inserviant hæc consolationi nostræ. *Multum origini humana datum est, quod fecit nos Deus ad imaginem suam: sed*

longè amplius reparationi nostræ tributum, quando ipse Deus ad imaginem nostram factus est, ait Leo.

Agathocles erat figuli, Aurelianus pelionis, Willegisus plaustrarii filius, & tamen primus Rex, secundus Imperator, tertius verò Episcopus evasit, quis honos inde in totum genus eorum redundavit? Sed multò beatius nobis, quod filius Dei unigenitus homo, & ita frater noster factus est.

Cùm Saulus Israelitarum Rex in acie adversus Philistinos periisset, venerunt universæ tribus Israël ad Davidem in Hebron, dicentes: Ecce, nos os tuum, & caro tua sumus: non dubitantes, quoniam consanguineus eorum esset, quin ipsi præsidio & auxilio futurus sit, 2. Sam. 5. v. 1.

Hæc fiducia freti, & nos Jesulum recens natum accedere possumus, dicentes: O dilectissime Emanuel! ô suavissime Jesule! ecce nos os tuum & caro tua sumus, esto nobis misericors, ut est nobis fiducia tui, & serviemus tibi in justitia & sanctitate coram te omnibus diebus nostris, Luc. 1. v. 75.

Filii Jacobi gravissimè offenderant fratrem suum Josephum, cùm verò ipsi supplicarent, & dicerent. Obsecro, ut obliviscaris scelera fratrum tuorum, & peccati, atque malitiæ, quam exercuerunt in te. Tum animus commiseratione afficiebatur, ut lacrymas emitteret, dicens: Nolite timere: Ego pascam vos, & parvulos vestros: consolatusque est eos, & blandè ac leniter locutus est, Gen. 50. v. 17.

Et nos quoque sæpius & gravius contra fratrem & Immanuelem nostrum delinquimus, quando verò seriâ contritione & pœnitentiâ ipsi supplicamus, tum obliviscitur peccatorum, iram dimittit, & con-

tur-

In Feflo Nativitatis Chrifti.

curbantur ipfius viscera, ut miferans miferetur noftrum. Jer. 31. v. 20.

II. *Tanquam Mefias & Salvator mundi certiffimus.*

1. *Ratione temporis.* Mefias in carnem venire debebat, fceptro de Juda ablato, Gen. 49. v. 10. Factum hoc erat, non enim Regem Judæi habebant, fed Cæfarem agnofcebant Dominum fuum, Joh. 19. v. 15.

2. *Ratione civitatis*, quæ erat Bethlehem, Mich. 5. v. 1. Et hoc impletum eft: etfi enim Jofephus & Maria non in Bethlehem, fed Nazareth habitarunt: tamen Deus providentiâ fuâ ita direxit, ut Cæfar Auguftus univerfalem cenfum indici curaverit, cujus occasione in civitatem Bethlehem profecti, nomina fua profefsi funt, quoniam uterque è domo & familia Davidis erat; ut Evangelifta perfpicuè indicat. Hoc artificio Deus fæpius uti folet, unde Auguftinus: *Deus nihil mali finit accidere, ex quo non aliquid boni poffit elicere.* Mirabilis enim Deus eft in omnibus operibus fuis, Sir. 11. v. 14. & tamen omnia in bonum finem dirigit, ut Deum diligentibus omnia in bonum cedant, Rom. 8. v. 28.

3. *Ratione ftirpis.* Mefias è ftirpe Davidis oriundus erat, Efa. 11. v. 1. Jerem. 3. v. 15. Hæc vaticinia in Chrifto impleta funt, qui natus eft ex femine David, fecundum carnem, & declaratus Filius Dei, in virtute fecundum fpiritum fanctificationis, Rom. 1. v. 3. Hinc non modò à populo: fed ipsis quoque pueris ipsi acclamatum: Hofianna Filio David. Matt. 21. 9.

4. *Ratione matris.* Mefias nafcendus erat ex matre virgine, Efa. 7. v. 14. Hoc quoq; Mefiæ noftræ congruit: Mater enim ejus virum non cognoverat, Luc. 1. v. 34. Hinc Ecclefia:

Non ex virili femine (Non ex Viri fanguine)
Sed myftico fpiramine (Sed ex Dei munere)
Verbum Dei factum eft caro, Verbum Caro gaudet
Fructusq; ventris floruit. (Germen ventris floruit)

Nicht von Manns Blut noch vom Fleifch!
Allein von dem heiligen Geift!
Ift Gottes Wort worden ein Mefch!
Und blüth ein Frucht Weibes Fleifch.

Hoc novum illud eft, quod Dominus fuper terram creare permittit. Fœmina circumdabit virum, Jer. 31. v. 22. *Novo enim nafci debebat modo, nove nativitatis Dedicator*, Tertulliano dicente.

Quod fi itaq; factus effet homo è viro, fine mulieris admixtione, non novum foret, fic enim Evam Deus è cofta Adami creavit, Gen. 2. v. 22.

Si homo factus, fine viro & muliere, neque hoc novum effet, fic enim Adamus formatus à Deo eft. Gen. 2. v. 7.

Si natus è naturali viri & mulieris commixtione, itidem novum non effet. Hoc enim modo nos omnes progignimur, fi quidem Deo placuit, ut ex uno fanguine omne genus humanum, inhabitaret fuper univerfam faciem terræ, Act. 17. v. 27. Propterea Mefiam fine viri additione ex Muliere duntaxat natum voluit, Luc. 2. v. 34. quâ ratione etiam mulieris semen ille appellatur, Gen. 3. v. 15.

5. *Ratione modalitatis.* Mefias debuit pauper nafci, Zach. 9. v. 9. Hoc impletum: Regnum enim ejus non erat de hoc mundo, Joh. 18. v. 36. Despici debuit à fuis, Efa. 53. v. 3. Hoc quoque impletum: Venit enim in propria, & fui cum non receperunt, Joh. 1. v. 11. Cum commotione cœli & terræ venire debuit, Hag. 2. v. 7. Non minus hoc impletum, fi quidem univerfus exercitus cœleftis in nativitate ejus fe com-

F

movit,

novit, & egregio hymno cum excepit: Gloria in excelsis Deo, pax in terris, & hominibus beneplacitum, Luc. 2. v. 14. quin & Rex Herodes nuncio hoc percussus, & cum eo tota Hierusalem, Matth. 2. v. 3. De miraculis, quæ Dominus abundanter paravit, jam nihil dicemus, quæ sole clarius comprobant, quod idem ille sit, de quo Sancti Prophetæ subinde vaticinati sunt, imprimis Esaias cap. 35. v. 4. Ad quod vaticinium Christus ipse discipulos Johannis Baptistæ relegat, Matth. 11. v. 4. 6.

Apparet hinc

1. *Judeorum cæcitas*, qui his omnibus spreto, hunc salvatorem, de quo Evangelista memorat, abjiciunt, præfractè nolentes, eum regnare super se, Luc. 19. v. 14.

Quoties falsus aliquis Messias surrexit, facile seducti, cum secuti sunt, sicut Gamaliel duo exemplarecenset, Act. 5. v. 36. 37.

Quid eveniebat Ægyptio illi, qui anno Christi 56. surgebat, collectis quatuor virorum millibus, quibus pollicebatur, Romanos se è regione Judaicâ expulsum, Judæosq; pristina libertati restitutum? Nonne tribunus Felix eum cum pluribus trucidavit? Act. 21. v. 38.

Sic ætate Adriani Imperatoris contigit, ut quidam pro Messia se venditaverit & Barchochabam h. e. filium stellæ vocaverit, alludens ad prophetiam Bileam, quò majorem ad omnes ausus sibi autoritatem conciliaret, stellam enim illam se esse profitebatur, à Deo missum, ut Judæos ab ethnicorum jugo liberaret. Principiò omnia ex voto ipsi succedebant, occupatis in Judæâ 50. castellis, & 980. vicis. Muniebat quoque civitatem Bethoron, ex quo Romanis multum damni inferebat. Sed tertio post anno, hæc stella subito evanescebat, o-

mnibus, qui à parte ipsius stabant, intercuntibus. Adrianus enim oppidum illud obsidebat, tres annos & sex menses, & armatâ manu occupabat: tum impostor Messias cum multis millibus interficiebatur, id eoque à Judæis non amplius Barchochab filius stellæ, sed Ben Corba, h. e. filius mendacii dicebatur.

Adhuc in hodiernum diem Judæi ad eò obdurati sunt, ut, licet sciant, tempus præterisse, quod Deus adventui Messie definiit: tamen nostrum Messiam non recipere, sed alium expectare malint. Sed frustra omninò: Non enim alius Messias veniet, usque ad diem novissimum: ubi Jesus revelabitur de celo, cum Angelis potentie suæ, divisurus dolores furoris, Job. 21. v. 17. super omnes, qui primum ejus adventum spreverunt, ubi adspicient, quem confixerunt, Zach. 12. v. 10.

2. *Christianorum felicitas*. Latibundè enim dicere possumus cum Andréâ: Invenimus Messiam. Et cum Philippo: quem scripsit Moses in lege & Prophetæ, invenimus, Joh. 1. v. 41. & 45.

Quod si verò Messiam invenimus, satis securi sumus, quod Jesus recens natus Salvator ille sit, qui saluti omnium gentium natus, & mundum ingressus est: securi quoque sumus de redemptione nostrâ, quod per illum peccatum obsignatum, iniquitas expiata, & justitia sempiterna adducta sit, Dan. 9. v. 24. neque enim per sanguinem hircorum & vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit in sancta, æternâ redemptione inventâ, Hebr. 9. v. 11.

Ipse est benedictum illud semen mulieris, quod serpentis caput contrivit. Gen. 3. v. 15. Ipse est scala cæli, per quam ad Deum ascendere possumus, Gen. 28. v. 12. Ipse est

In Feflo Nativitatis Chrifti.

eft Deus & Godeſtoster, qui nos è terra ſuſcitabit, Job. 19. v. 25. Et Jehova juſtitia noſtra, Jerem. 23. v. 6. qui in eum credit, juſtus eſt, Rom. 10. v. 4. Eſt bonus ille paſtor, qui ovibus ſuis daturus eſt vitam æternam, Joh. 10. v. 28. Eſt Sol juſtitia, qui nos illuminabit, Mal. 4. v. 2. Agnus Dei, qui peccata noſtra auferet, Joh. 1. v. 29. Cornu ſalutis, quod nos ſalvabit, Luc. 1. v. 69. Verum illud propitiatorium, in quo exauditionem precum, remiſſionem peccatorum, vitam & ſalutem conſequi poſſumus, Rom. 3. v. 25. Hebr. 4. 16. Act 10. 43.

III. *Tanquam paupertatis conſecrator meritiffimus.* In tenebricoſo enim ſtabulo naſcitur, & in duro præſepi reclinatur, quia alias locus non erat in diverſorio. O pauperiem pauperiſſimam! O nativitatem miſerrimam!

Regi Davidi Hieroſolymis filius naſcebatur, at non in ſtabulo, ſed in caſtro. 2. Sam. 11. v. 27. Sed hic eſt Rex gloria, Pſalm. 24. v. 7. qui omnia portat verbo potentia ſua, Hebr. 1. v. 3. Et ecce! in ſtabulo naſcitur, & duriffimo præſepi imponitur. Ecce! quam exigua magni pompa puerperii! Civitas parva, domus paupercula, ſupellex exigua. Nulla domus ambitio niſi reclinatorium in ſtabulo. Mater in feno, filius in præſepio. Tale elegit fabricator mundi hoſpitiū, huiusmodi delirias habuit virginis puerperium! Cyprianus. Hæc omnia noſtri gratia facta ſunt. Scimus enim gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti, 2. Cor. 8. v. 9.

Natus eſt in publico diverſorio, in ſolariū peregrinantium, ſi quandoque etiam vili hoſpitiū potiuntur, ut cogitent, idem quoque recens nato Jeſulo accidiffe, & omnia moderatè ferant, freti eà ſpe,

peregrinationem tandem aliquando finitum iri: ubi ex triſtiſſimo hoc diverſorio transferentur in cœleſtem Hieroſolymam, ubi abundantia gaudiorum in vultu Dei, & delectationes in dexterâ ejus, in æternum, Pſal. 16. v. ult.

Natus eſt in ſtabulo, ad inſignem animi humilitatem ſuam indicandam. Apoſtulus miratur, Salvatorem noſtrum humiliorem factum Angelis, dum non Angelos, ſed Abrahæ ſemen aſſuſerit, Hebr. 2. v. 6. Hic autem perſpicimus, quòd non modò humilior Angelis: ſed & aliis hominibus vilior appareat. Naſcitur enim in ſtabulo, quod pecoribus deſtinatum eſt, cum è contrario homines domicilia ſua, in iisq; hypocausta & cameras habeant, in quibus habitent.

Solatium hinchauri, mi Chriſtiane! Dominus ille qui in ſtabulo reclinavit, ſemper ad te veniet, ubicunq; locorum ſis, nec te orphanum relinquet, Joh. 14. v. 18. Si in exigua caſulâ, in magna inopia tibi vivendum, en! Jeſulus tuus, qui idem expertus eſt, eò magis compatietur tibi, Hebr. 4. v. 15. eſt enim refugium pauperi, Pſalm. 9. v. 10. & cuſtodit omnes diligentes ſe, Pſ. 145. v. 20. Jac. 2. v. 5.

Involutus quoq; eſt pannis detritis, iisq; in præſepi reclinatus eſt, ut ſuperbiam atque luxuriam noſtram expiaret, quam veſtibus pretioſis, byſſo, Luc. 16. v. 19. lectis eburneis, Amos 6. v. 4. exercemus. Inſimul etiã pauperiem noſtram ſanctificavit, ut illi, qui laceratis pannis veſtiti ſunt, aut in ſcamno aut ſtramine requieſcunt, ſolatium habeant, Chriſtum quoq; in hoc ordine fuiſſe.

Sicuti autem non ſemper in præſepi remanſit, ſed tandem cœlos aſcendit, ubi ſedet ad dexteram Dei, cum ſum-

Dominica post Nativitatem Christi.

mā majestate in regno patris : Sic etiam piis Christianis hoc solatium repositum est, quod tandem similiter ventari sint in regnum Patris, ubi mansiones multæ sunt, Joh. 14. v. 2. ubi non amplius in laceratis pannis incedent: sed stolis albis amicti, palmas in manibus gerentes, clamabunt voce magnâ, dicentes: Salus ei, qui sedet super thronum Dei nostri, & agno, Apoc. 7. v. 9. 2. Tim. 2. v. 11. Hinc Ecclesia:

Diving Patri, Proles Parentis Optimi,
Hospes orbis, Hospes fit orbis turbidi,
Edunt orbis, Nos liberat doloribus,
colas Solatur in cœlestibus.
Ad anbas suas Inops salutat Orbitam,
coelicas Ut largiatur gratiam,
in terras venit Ditet in arce ætheris,
indigen Equans beatis Angelis.

Nostra facta *****
Daburg coelij *****
et angelis nob comparat *****
Dominica post Nativitatem Christi.
Evangelium Luc. 2. v. 33.--40.

EXORDIUM.

Cum Patriarcha Isaac egressus fuisset ad meditandum in agro, inclinâtâ jam die, domum reversuro, Rebecca suavissima obviavit, cujus conspectu valdè exhilaratus, introduxit eam in tabernaculum Saræ, matris suæ, & accepit eam in uxorem, & dilexit, Genes. 24. v. 63. 67.

Tria hic observanda nobis proponuntur.

1. Opus, quod pius ille Patriarcha subiit, nempe egressus est in agrum. Sancti Patriarchæ alienigenæ erant in terrâ Canaan, neque habitabant in oppidis: sed sub dio, in agris tentoria sua fixerunt, quæ

ita comparata erant, ut ea tollere, & pro qualitate victus, qui ut plurimum in re pecuariâ versabatur, de loco in locum transportare possent. Propterea quæque templis carebant, usque dum Moses, Dei jussu sanctuarium, Exod. 25. v. 1. & Salomo templum ædificarunt, 1. Reg. 6. v. 1. Sed Altari duntaxat constructo, conveniebant, nomen ibi DEI invocantes, exemplo Noah, Gen. 8. v. 20. Abrahami, Gen. 12. v. 7. Isaaci, Gen. 26. v. 25. Jacobi, Gen. 33. v. 20. Hoc erat templum ipsorum, sicut Deus adhuc hodiè ubique locorum præsens est. Non enim

facit omnia,
Hæc cuncta nobis præstitit,
Dilectio quod certa sit, *Charitate cognita*
Letetur hinc Ecclesia, *triumphet ut eam*
Grates canens in secula. *Gratias hinc*

Der Sohn des Vaters Gott von Atri
Ein Gast in der Welte ward /
Und führt uns auß dem Jammerthal /
Er macht uns Erbn in seinem Saal.
Er ist auff Erden kommen arm /
Daß Er unser sich erbarm /
Und in dem Himmel mache reich /
Und seinen lieben Engeln gleich.
Das hat er alles uns gethan /
Sein groß Lieb zu zeigen an /
Deß freu sich alle Christenheit /
Und danck ihm deß in Ewigkeit /
Amen / Amen.